

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΨΥΧΡΑΙΜΙΑ

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Λέκτορας Θεολογικής Σχολής Ἀθηνῶν

Λέμε για κάποιον ότι συμπεριφέρεται ψυχραίμα, όταν παίρνοντας απόσταση από τα πράγματα που τον έρεθίζουν άμεσα, επιφυλάσσει να πάρει αποφάσεις ή να δώσει απαντήσεις· τὸ μεταθέτει γι' αργότερα, τότε που θα είναι γρηγορότερος και λιγότερο εξημιμένος υπό την επήρεια βιαστικών εντυπώσεων και πιέσεων.

Λέμε για κάποιον ότι είναι ψυχραίμος άνθρωπος, όταν παρόλο που μέσα του ή γύρω του συμβαίνουν πράγματα απρόβλεπτα που τον εξωθούν είτε να αφήσει να διαφανούν τα αισθήματα που τον διακατέχουν είτε ακόμη και να ενεργήσει βίαια, αυτός δεν ταραίζεται και δεν παραφέρεται, δεν παρασύρεται και δεν ξεσπᾷ.

Ὡς ποιμαντική ψυχραΐμια είναι δυνατόν να χαρακτηρίσουμε, εκείνη τὴ στάση του ποιμένου κατά τὴν αντιμετώπιση ποικίλων καταστάσεων στην άσκηση τοῦ ποιμαντικοῦ του λειτουργήματος, που χωρίς αὐτήν, ὁ ποιμὴν θὰ μπορούσε να ἐκτραπεί και να παραφερθεί, να ὀργισθεῖ ἢ να ἀπελπισθεῖ, να σπεύσει να ἐπιτιμῆσει ἢ να ἐπαινέσει ἄκαιρα. Γενικά, οἱ ἐνέργειές του θὰ ἔδειχναν ἄνθρωπο που ἄγεται και φέρεται ἀπὸ αισθήματα και καταστάσεις τῆς στιγμῆς που τον κάνουν και τον δείχνουν να πάσχει. Σ' ἓνα μεγάλο βαθμὸ ἡ ποιμαντική ψυχραΐμια είναι καρπὸς τῆς «ἀπαθείας»· ἔτσι ὅμως, ἔπως ἀνταλαμβάνεται τὴν ἀρετὴ αὐτὴ ἡ πατερική μας παράδοση.

Αὐτὴ ἡ ψυχραΐμια μπορεί να φανερωθεῖ σὲ περιπτώσεις που συμπεριφέρονται προκλητικά ἢ ὑποτιμητικά, ὕβριστικά ἢ ἐχθρικά πρὸς τὸν ποιμένα, όταν τὸν κατηγοροῦν ἄδικα και μάλιστα ἐνώπιον τρίτων. Τότε ἀκόμα, όταν οἱ πιστοὶ ἐξομολογοῦνται ἢ ἀναφέρουν τὰ πὸ φόβερὰ και ἀνομολόγητα ἔγκλήματα και ἁμαρτήματα, ὁ ποιμένας ἐνισχυμένος ἐκείνη τὴ στιγμή με τὴ δύναμη τῆς προσευχῆς, χωρίς ταραχὴ και πάθος ἀκούει με προσοχὴ τὸν συνάνθρωπο και ἀδελφὸ.

Πραγματικά, ὁ ποιμένας είναι ἀπαραίτητο να μὴ τὰ χάνει και να μὴ ἀφηνιάζεται, να μὴ ἀντιδρᾷ σπασμωδικὰ και να μὴ τὸν καταλαμβάνει πανικός, όταν οἱ ἄνθρωποι που τὸν πλησιάζουν, εἴτε για να τὸν ἀφηνιάσουν, εἴτε για να τὸν ἐντυπωσιάσουν, εἴτε γιατί ἔτσι

αἰσθάνονται προβάλλουν ἐπείγοντα αἰτήματα ἢ δύσκολες σὲ να γίνουν ἀποδεκτὲς ἠθικὲς καταστάσεις.

Ἄκραία περίπτωση ποιμαντικῆς ψυχραΐμιας συναντοῦμε στὸν βίο τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ νέου, ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης τοῦ θαυματουργοῦ. Ὁ ἅγιος, όταν ἄκουσε, ότι αὐτὸς που ζητοῦσε καταφύγιο σὲ μοναστήρι που πρόστατο ἦταν φονῆς, προσπάθησε με πατρικούς λόγους να τὸν οδηγήσει στὴ μετανοία. Όταν στὴ συνέχεια ὁ ἴδιος ὁμολόγησε ότι εἶχε φονεύσει τὸν ἀδελφὸ τοῦ ἁγίου, ὁ τελευταῖος ἀπέκρυψε τὴν ὁδὸν του, τὸν ἔκρυψε ἀπὸ αὐτὸς που τὸν κατεδίωκαν και ἐφρόντισε να τὸν φυγαδεύσει σὲ τόπο ἀσφαλῆ. Εἶναι πολὺ διδακτικὴ ἡ ἀνάγνωση ἀπὸ τὸ Μηναῖον στίς 17 Δεκεμβρίου τῆς σχετικῆς διηγήσεως, στὴν ὁποία διαβιβραφοῦνται τὰ δείγματα τῆς ποιμαντικῆς ψυχραΐμιας που ἀναλύσαμε πὸ πάνω. Ἐδῶ ἡ ποιμαντικὴ ψυχραΐμια σὲ συνδυασμὸ με τὴν προπαίδεια τῆς ἀγάπης και τὴν ἀρετὴ τῆς συγχωρητικότητος δὲν ἔχει να κάνει ἀσφαλῶς με τὴν φλεγματικότητά μιᾶς «ψυχρῆς» και ἀπόσπωσης συμπεριφορᾶς.

Ψυχραΐμια ὅμως χρειάζεται και στὰ καλὰ που θὰ ἀκούσει ὁ ποιμένας για τὸν ἐαυτὸ του για να μπορέσει να διατηρήσει τὸ μέτρο και τὸν ρεαλισμὸ του. Ψυχραΐμια πρέπει ἐπίσης να διακρίνει ὄχι μόνο τοὺς μεμονωμένους ποιμένας ἀλλὰ και σὲ σύνολό της τὴν ποιμαίνουσα Ἐκκλησία όταν ὀρίζεται μπροστὰ σὲ δύσκολες καταστάσεις και ἀντίθετες συνθήκες ἢ και σὲ πολὺ ἐνοσικὲς γι' αὐτὴν περιστάσεις. Ὅφειλε ἡ ἴδια να ἐπιδεικνύει ψυχραΐμια για να μπορεῖ όταν χρειαστεῖ να συνιστᾷ και στὰ πνευματικὰ της τέκνα: «ψυχραΐμια»!

Εἶναι περιττὸ και να τονίσουμε, ότι για μιὰ τέτοια αντιμετώπιση δὲν ἀρκεῖ μόνο μιὰ ὀρισμένου τύπου φυσιολογικὴ ἢ ψυχολογικὴ συγχρότηση τῆς προσωπικότητος τοῦ ποιμένου, ἀλλὰ χρειάζεται μακρὰ ἐξάσκηση και «ἐπὶ τὰ θεῖα καθ' ἕξιν ἐνέργεια». Ἀπαιτεῖται ἐκ τῶν προτέρων προετοιμασία, πρόβλεψη τῶν ἀπρόβλεπτων και ἀναμονὴ για ν' ἀντέχουμε, ὅπως λέει και ὁ ποιητής, «τὸ δάρος ἀπὸ τὰ μελλούμενα». Τὰ ἀποτελέσματα μιᾶς τέτοιας ψυχραΐμιας στάσεως θὰ εἶναι τόσο για τὸν ποιμένα, ὅσο και για τὸν ποιμαίνόμενο εὐεργετικά.